

Sygn. akt V KK 417/19

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jolanty Rucińskiej,

w sprawie **T. F.**

w przedmiocie zaliczenia kary pozbawienia wolności na poczet kary orzeczonej
wyrokiem łącznym

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 23 lutego 2021 r.,

kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
na niekorzyść

od postanowienia Sądu Okręgowego w S.

z dnia 8 sierpnia 2018 r., sygn. akt III Ko (...),

1) oddala kasację;

2) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz T. F.

**kwotę 1500 zł tytułem zwrotu kosztów obrony w
postępowaniu przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

T. F. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Okręgowego w S. z dnia 7 czerwca 2004 r. (sygn. akt III K (...)):

- za czyn z art. 43 ust. 3 ustawy z dnia 24.04.1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
w zw. z art. 12 kk popełniony od 20 października 1997 r. do 25 listopada 2000 r. na

karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny po 20 złotych,

- za czyny z art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 24.04.1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 91 § 1 k.k. popełnione w okresach: od czerwca 2000 roku do września 2000 r., od czerwca 2000 r. do listopada 2000 r.; od 20 października 2000 r. do 25 listopada 2000 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności,

- za czyny z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 24.04.1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. popełnione w okresach: od czerwca 1998 r. do 24 maja 1999 roku. od 15 czerwca 2000 r. do 15 września 2000 r., od lipca 2000 r. do października 2000 na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i w konsekwencji na karę łączną 3 lat pozbawienia wolności. Wyrok ten został utrzymany w mocy przez Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 30 września 2004 r. (sygn. akt II AKa (...)).

Skazany odbył z tego wyroku karę 1 roku i 7 miesięcy pozbawienia wolności od dnia 31.05.2001 r. do dnia 20.12.2002 r.

2) Sądu Rejonowego w S. z dnia 23 sierpnia 2004 r. (sygn. akt V K (...)) za czyn z art. 258 § 1 k.k. popełniony w okresie od początku 2000 r. do końca 2000 r. na karę 1 roku pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny po 50 złotych,

- za czyny z art. 43 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 24.04.1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 k.k. popełniony w okresie od końca 1999 r. do maja 2002 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności i 200 stawek dziennych grzywny po 50 złotych i w konsekwencji na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności i 220 stawek dziennych grzywny po 50 złotych.

Skazany odbył z tego wyroku karę ponad 6 miesięcy pozbawienia wolności od dnia 28.08.2003 r. do dnia 12.03.2004 r.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem łącznym z 3 kwietnia 2007 r. (sygn. akt III K (...)) połączył kary orzeczone powyższymi wyrokami i wymierzył T. F. karę łączną 3 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności i 250 stawek dziennych grzywny po 50 zł. Na podstawie art. 577 k.p.k. w związku z art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczono skazanemu okresy jego rzeczywistego

pozbawienia wolności w sprawach. Skazany odbył łącznie 2 lata, 1 miesiąc i 5 dni kary pozbawienia wolności, więc w czasie wydawania tego orzeczenia do odbycia pozostał mu 1 rok i 58 dni.

Orzeczeniem Sądu Okręgowego w S. z dnia 8 sierpnia 2018 r. (sygn. akt III Ko (...)) postanowiono zaliczyć skazanemu T. F. na poczet kary łącznej 3 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności i 250 stawek dziennych grzywny po 50 zł orzeczonej prawomocnym wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w S. z dnia 3 kwietnia 2007 r. (sygn. akt III K (...)), okres jego warunkowego przedterminowego zwolnienia w sprawie pod sygn. III K (...) Sądu Okręgowego w S., tj. karę w wymiarze 3 lat pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem sygn. akt. III K (...) Sądu Okręgowego w S. jako odbytą w całości.

Orzeczenie to uprawomocniło się bez zaskarżenia.

Od powyższego postanowienia kasację w trybie art. 521 § 1 k.p.k. na niekorzyść skazanego wniósł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, zarzucając przedmiotowemu postanowieniu *„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego - art. 420 § 2 k.p.k. w zw. z art. 82 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 574 k.p.k. w zw. z art. 577 k.p.k. i art. 576 § 1 k.p.k., polegające na zaliczeniu T. F. na poczet kary łącznej orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w S. z dnia 3 kwietnia 2007 r. o sygn. III K (...), prawomocnym z dniem 28 czerwca 2007 r. kary 3 lat pozbawienia wolności wymierzonej temu skazanemu na mocy wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 7 czerwca 2004 r. o sygn. III K (...), objętej warunkowym przedterminowym zwolnieniem udzielonym T. F. na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w S. z dnia 15 lutego 2005 r. o sygn. V Wz (...) z wyznaczeniem okresu próby do dnia 15 lutego 2008 r. mimo, że kara ta podlegała zaliczeniu jedynie w rozmiarze faktycznie odbytym (tj. 1 roku, 6 miesięcy i 20 dni), ponieważ z chwilą uprawomocnienia się wyroku łącznego o sygn. III K (...) objęty nim wyrok o sygn. III K (...) nie podlegał wykonaniu, co przy uwzględnieniu, że w dacie uprawomocnienia się ww. wyroku łącznego nie upłynął okres, o którym mowa w art. 82 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2012 r., wykluczyło możliwość zaliczenia całości kary z wyroku o sygn. III K (...) na poczet kary łącznej w wyroku łącznym, co doprowadziło do bezpodstawnego zaliczenia T. F. na poczet kary łącznej*

orzeczonej wyrokiem łącznym o sygn. III K 12/07, okresu 1 roku, 5 miesięcy i 10 dni.”

Podnosząc powyższy zarzut Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się niezasadna.

Stabilność rozstrzygnięć sądowych kształtujących sytuację prawną obywateli stanowi niekwestionowaną wartość konstytucyjną. Jest ona bezpośrednio zakorzeniona w zasadzie zaufania obywateli do państwa, w tym do ostatecznych rozstrzygnięć sądów podejmowanych w imieniu tego państwa.

Respektowanie tej zasady należy do samej istoty państwa prawa, którym zgodnie z obowiązującą Konstytucją powinna być Rzeczpospolita Polska.

Instytucja wzruszenia prawomocnych orzeczeń sądowych w drodze nadzwyczajnego środka odwoławczego ma w tej perspektywie charakter wyjątkowy, zwłaszcza w sprawach karnych, gdy składany jest on na niekorzyść osoby, której orzeczenie prawomocne dotyczy. Ustawodawca tę wyjątkowość uwzględnił, stwierdzając, iż podstawę kasacji może stanowić wyłącznie zarzut wystąpienia okoliczności identyfikowanej jako tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza, tj. taka wada postępowania, która generalnie wyklucza jego sprawiedliwość, albo zarzut innego rażącego naruszenia prawa, które mogło w istotny sposób wpłynąć na treść zakwestionowanego orzeczenia.

Do uchylenia prawomocnego orzeczenia nie wystarczy więc samo naruszenie prawa. Owo naruszenie musi mieć charakter kwalifikowany i rażący. Jak wielokrotnie wyjaśniano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, kwalifikacja ta spełniona może być jedynie wówczas, gdy zarzucone naruszenie zbliżone jest swoją wagą do bezwzględnych przyczyn odwoławczych (tak chociażby w postanowieniu SN z dnia 20 lutego 2018 r. V KK 393/17: *„O rażącym naruszeniu prawa można mówić tylko w odniesieniu do jego bardzo poważnego naruszenia, zbliżonego w swojej randze do bezwzględnej przyczyny odwoławczej. Kasacja, zwłaszcza z uwagi na konieczność jej sporządzenia przez podmiot profesjonalny, nie może sprowadzać się jedynie do wykazania niezadowolenia z prawomocnego rozstrzygnięcia sądu, ale wskazać konkretnie wady orzeczenia, których charakter*

jest tak dalece widoczny, że pomimo prawomocności tegoż rozstrzygnięcia musi ono zostać wzruszone.”)

Musi więc to być także naruszenie, które powoduje, że sam proces karny i zapadłe w nim rozstrzygnięcie będzie postrzegane jako oczywiście niesprawiedliwe, sprzeczne z zasadami i celami prawa karnego.

Należy przy tym podkreślić, że ocena czy dane naruszenie prawa ma charakter rażący czy też nie, nie może zostać ograniczona wyłącznie do treści i rodzaju normy prawnej, której naruszenie się zarzuca. Znaczenie tego naruszenia musi być badane w kontekście okoliczności sprawy, sytuacji prawnej osoby, której naruszenie dotyczy, celów i funkcji prawa karnego, a także ewentualnych konsekwencji uchylenia orzeczenia. Dopiero w tej perspektywie możliwe jest ustalenie, czy w konkretnej sprawie spełnione są konstytucyjne przesłanki pozwalające na odstępianie od zasady ochrony stabilności prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych.

Odnosząc powyższe kryteria do oceny kasacji Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego, uznać należy, że podniesione w niej zarzuty nie dały podstawy do przyjęcia, iż doszło do rażącego naruszenia prawa w związku z wydaniem zakwestionowanego w sprawie orzeczenia.

Trafnie wskazano w kasacji, że Sąd w sposób błędny uznał, iż zachodzą przesłanki do zaliczenia skazanemu na poczet kary łącznej orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w S. z dnia 3 kwietnia 2007 r. także kary pozbawienia wolności w wymiarze 3 lat orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 7 marca 2004 r. (sygn. akt II K (...)) utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 30 września 2004 r. (sygn. II AKa (...)). Skazany został warunkowo zwolniony z odbycia reszty tej kary pozbawienia wolności, lecz wbrew stanowisku Sądu Okręgowego w S., owo warunkowe zwolnienie ustało z momentem uprawomocnienia się wyroku łącznego Sądu Okręgowego w S. z dnia 3 kwietnia 2007 r. (sygn. akt III K (...)). Kara ta bowiem objęta została nowo orzeczoną karą łączną i nie podlegała już samoistnemu wykonaniu. W tej sytuacji odpadła także podstawa dalszego stosowania środka probacyjnego w postaci warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary orzeczonego w związku z tą karą. W tej sytuacji nie mogło także dojść do uznania tej kary za odbytą na podstawie art.

82 k.k. (w dawnym brzmieniu) wraz z upływem okresu próby z uwagi na to, że ów okres próby został przerwany przez wydanie wspomnianego wyroku łącznego z dnia 3 kwietnia 2007 r.

Wadliwie więc Sąd Okręgowy w S. ustalił, że mimo wydania wyroku łącznego obejmującego daną karę, w dalszym ciągu stosowane było warunkowe zwolnienie z odbycia reszty tej kary. Nie mogło zatem dojść także do spełnienia warunków do uznania tej kary za odbytą w całości. Doprowadziło to ostatecznie do błędnego ustalenia, jakie okresy odbytych jednostkowych kar zostały zaliczone na poczet kary łącznej orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w S. z dnia 3 kwietnia 2007 r.

Naruszenie prawa, jakiego dopuścił się Sąd Okręgowy w S. nie ma jednak charakteru rażącego, które prowadziłoby do oczywistej niesprawiedliwości tego orzeczenia. W szczególności należy mieć na uwadze, że przestępstwa, za które została orzeczona kara łączna 3 lat pozbawienia wolności zostały popełnione ponad 20 lat temu. Prawomocne rozstrzygnięcia w tych sprawach wydano ponad 16 lat temu. Brak jest w aktach sprawy jakiegokolwiek dowodu, z którego wynikałoby, że okres wykonanej przez skazanego kary jest zbyt krótki dla osiągnięcia celów kary. Wręcz przeciwnie, z akt tych wynika, że przez ostatnie kilkanaście lat skazany nie miał żadnych konfliktów z prawem i prowadzi ustabilizowane życie. Autor kasacji także nie wskazał, jaki cel miałoby obecnie, po ewentualnym uchyleniu zaskarżonego postanowienia, zarządzenie wykonania kilku miesięcy kary pozbawienia wolności.

Nie bez znaczenia jest także, że w aktach sprawy istotnie brak jest decyzji procesowej umarzającej wobec skazanego postępowanie wykonawcze w zakresie warunkowego zwolnienia odbycia reszty kary. Skazany mógł więc pozostawać w przekonaniu, że środek probacyjny w dalszym ciągu jest wobec niego stosowany. Gdyby do wydania wyroku łącznego obejmującego karę, względem której zastosowano warunkowe zwolnienie doszło później, nie byłoby przeszkód do zaliczenia skazanemu całości odbytej kary. Skazany w istocie nie miał wpływu na to, kiedy ten wyrok łączny został wydany.

Należy nadto mieć na uwadze treść art. 103 § 1 k.k., zgodnie z którym nie można wykonać kary, jeżeli od uprawomocnienia wyroku skazującego upłynęło 10

lat w przypadku skazań na karę nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności. W odniesieniu do analizowanej kary 3 lat pozbawienia wolności okres ten upłynął w 2014 r. Przyjmuje się bowiem, że bieg terminu przedawnienia wykonania kary w razie wydania wyroku łącznego rozpoczyna się od uprawomocnienia się wyroku skazującego (jednostkowego) wchodzącego w skład wyroku łącznego (tak m.in. A. Zoll, S. Tarapata w: Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116, wyd. V, Warszawa 2016, komentarz do art. 103 teza 3). Mając więc na względzie, także ewentualne konsekwencje uchylenia zaskarżonego postanowienia, nie można przyjąć by zarzucone w kasacji naruszenie prawa miało charakter tak rażący, że czyniło koniecznym interwencję Sądu Najwyższego.

Na marginesie powyższych rozważań należy podkreślić, że wymiar sprawiedliwości tylko wtedy jest efektywny, jeżeli nie jest spóźniony. W obecnej sytuacji sądownictwa wynikającej ze stanu epidemii, szczególnie istotnym jest, by nie obciążać sądów sprawami, które nie mają istotnego znaczenia w perspektywie funkcji i celów prawa karnego. Każda bowiem sprawa, także ta która wymaga ponownego rozpoznania powoduje, że wówczas nie zostanie rozpoznania inna sprawa znacznie ważniejsza, co w efekcie może oznaczać znaczne opóźnienia w wymiarze sprawiedliwości. Także ten aspekt narastających zaległości w sądach powszechnych należy brać pod uwagę oceniając, czy podniesione w konkretnej kasacji zarzuty istotnie dotyczą naruszenia prawa, które ma rażący charakter.

Mając na względzie powyższe okoliczności, należało orzec jak w sentencji.